

Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB, ILICA BROJ 31 III. KAT.
RUKOPISI SE NE VRAĆAJU.

PRETPLATA: GODIŠNJE K 120, POLUGOD. K 60, ČETVRTGOD.
K 30, POJEDINI BROJ K 4.— IZLAZI SVAKOG PETKA.

ZAGREB, na Roš-hodeš Ijar 5682

Svaki odrasli cionista plaća šekel.

Dužnost je svakoga cioniste, da potsjeti i sklone svoje prijatelje i znanke cioniste na plaćanje šekela.

Svake godine mora da poraste broj platioca šekela.

Ne krzmajte, platite šekel bez odlaganja i ubirajte ga postojano!

Uvažite, da je šekel jedini prihod Svjetske Cionističke Organizacije, s kojim mora da pokrije sve upravne troškove!

Uz šekel dužan je svaki cionista da plati godišnji prilog za zemaljsku organizaciju.

Stoga:

Platite šekel, platite godišnji organizacioni prilog!

DAVID SPITZER

Povjerenik akcije za ubiranje šekalim u Jugoslaviji.

Život naših halucim u Palestini

Niže donosimo prikaz života i rada halucim u Palestini, kako nam ga je ispričao haluc Jenö Rosenzweig, koji se vratio bolesti radi i — kako sam kaže — nestoprpljivo čeka, da se izliječen opet vrati u Erec Jisrael.

Koncem mjeseca juna prošle godine zapustismo se nas 17 halucim i halucot iz Jugoslavije puni oduševljenja i neslomljive volje za produktivnim radom u cilju obnove »obećane« nam zemlje, koju treba tek da »osvojimo« radom svojih mišica uz najpožrtvovniju materijalnu i moralnu pripomoć svega ili bar onoga dijela židovstva u galutu, koji u nama vidi pionire zidanja snažnoga židovskoga centra u Palestini — buduće naše narodne domaje.

Ukrcasmo se u Trstu. Iza prekrasne vožnje po moru duž italijanske, grčke i egipatske obale stigismo 10. jula u Hajfu. Ovdje smo bili primljeni po zastupnicima cionističke organizacije, koji nas uputiše u halučki dom, gdje halucim borave tako dugo, dok nadju, odnosno dok im nadju za to zvane cionističke institucije zaradu. Za 8 dana, razmjerno brzo, mi smo dobili posao na kvišu, na gradnji državne ceste kraj Hajfe. Sa još 80 snažnih, teškom radu već naviklih halucim mi smo oduševljeno, prožeti nekim svećanim raspoloženjem obavljali monotoni težački posao tucajući kamen neodoljivim marom i ustrajnošću. Ni sunčana žega, ni oštri bridovi kamena i po gdje koji promašeni udarac kladiva, koji je nemilo pogodio naše prste, da se krv pod noktima zgrušala, nijesu mogli da smanje naš polet, što više razne neprilike, teškoće i oskudjevanja još su u nas ja-

čale svijest našega važnoga poziva, dizale ponos odlučnih radnika oko fundamena naše zemlje. Umorni s napornoga rada vratili smo se kući pod naše šatore, gdje nas je čekalo jelo, što su nam ga priredile mile naše halucot. Priprosto jelo, ali za nas gladne veoma tečno. Poslije večere razvila se neprisljerna društvenost. Hebrejska pjesma izmjenjivala bi se igrom i plesom, u vedroj bezbrižnosti, ne mareći za umor, često bi tako rasonodjujući se proveli vrijeme do pola noći.

Rad na cesti po našoj grupi dovršen je za dva mjeseca i mi smo odlučili, da ne nastavimo ovaj posao na drugoj kojoj cesti, već da tražimo poljoprivredni posao, jer je to cilj našeg polaska u Erec. Budući da cijela naša grupa nije mogla da bude zaposlena na jednom gospodarstvu, morali su pojedinci da se odijele od grupe i da si traže posao. Jedni su pošli u Galileju, drugi u Judeju u židovske kolonije, ili židovskim seljacima, a neki u gradove, da nadju posao na gradnjama kuća. Sve ovo vrijeme našega rada bilo je za nas najteže i stavljalo na nas najveće kušnje. Većinom bivši djaci, još do pred kratko vrijeme navikli lagodnom životu morali smo se sada privikivati priprostim životu težaka, sami zaradjivati svagdanji kruh, uz gdje koje poteškoće i oskudjevanja, morali smo se odreći gotovo svih užitaka i udobnosti t. zv. kulture, jednom riječi morali smo stupivši na palestinsko tlo idejno da spalimo sve mostove iza nas, ako smo htjeli da nas u kojem sentimentalnom raspoloženju iz busije ne zaskeči nostalgija za loncima sa mesom u Jugoslaviji. . . . Bilo je to teško prolazno vrijeme, kroz koje smo morali da izvojujemo gdje koju unutrašnju borbu, morali smo da naučimo postati samostalnim. Nezadovoljstvo nekih sa svojim poslodavcima sililo ih da potraže

drugdje zarade. neki ostali su kroz dulje vrijeme nezaposleni, mnogi su obolili i ležali u bolnici, pa nije čudo, da se u njih, željnih posla, mnogoga pa i teškoga posla, radjalo nezadovoljstvo, koje je po gdje kad izbiljalo u ogorčenost, kod nekih prezencibilnih čak i u očajnost. Sjećajući se ovog razdoblja pada mi često na um naš »fanatik« Mordjo, čijoj sreći i zadovoljstvu nije baš nikakva poteškoća, nikakvo oskudjevanje bilo na smetnju. Slušajući razne lamentacije on bi od ushićenja zažarenih očiju uskliknuo: »Pa što me se sve to tiče, ja sam u Palestini, u Palestini!«

Halucim, koji nisu našli zarade u poljoprivredi, tražili su posla u zanatima, jer su neki od naših haluca izučili za vrijeme njihove halučke izobrazbe koji zanat, nu u sadanjim prilikama nije im ova vještina bila od koristi, jer je zvanje malobrotnika u Palestini prenapunjeno. Kad se iza obilnih kiša zemlja opet probudila na nov život, kad je rad u poljoprivredi i u vrtovima započeo, prestala je i nezaposlenost, a naši su halucim našli zarade. Četvorica rade u baštama u Jeruzalemu, petorica u oranžerijama Petah-Tikve, trojica u koloniji Hederi, a dvojica još rade na cestogradnji. Svi su sada dobro smješteni, i posve su zadovoljni. Njihova budućnost prirodno zavisi o sveopćem položaju u zemlji. Cionistička Organizacija raspolaze samo sa ograničenim sredstvima tako te jedva dostaju da se uzdrže postojeće institucije i kolonije, a zavisi od uvidjavnosti i požrtvovnosti Židova da se ove toliko vrijedne institucije prošire, odnosno nove osnuju.

Velike nade polažemo u razvitak kreditnih zadruga, koje će nam sigurno biti od pomoći. Neke od naših malih grupa — jer kraj svega raspada naše grupe mi se opet ujedinjujemo u manje grupe — uzet će doskora u zakup vrt s kućom i drugim gospodarskim zgradama kao n. pr. ona u Petah Tikvi, te će, pošto se zemljište dobije uz povoljne uvjete u zakup, sigurno i reusirati. Drugi će sebi od svoje prištednje kupiti kola i konja, te će raditi kao vozari bilo u koloniji ili na kvišu, čime se može dnevno zaslužiti jedna i pol do dvije funte. I tako ćemo uz pripomoć maloga kredita sa prištednjom biti u stanju da sebi uredimo malo samostalno gospodarstvo, koje ćemo intenzivnim radom povećati.

Danas već znamo, da će trebati još mnogo rada i truda dok steknemo svoju gospodarsku samostalnost i da ćemo još morati svladati mnoge poteškoće. Ali danas već i osjećamo, da ćemo sve te neprilike lakše podnijeti, jer smo već stekli mnoga iskustva i jer osjećamo već čvrsto tlo pod našim nogama.

Trgovina i industrija Erec Jisraela

Hoću u kratko da komentarišem prvo izvješće komercijalnog i industrijskog departementa u Jeruzalimu za financijsku godinu 1920./21. (koja je završila koncem marla 1921.).

Izvješće počinje s nabranjem izvjesnih činjenica o pučanstvu i površini Erec Jisraela, koje se ne mogu smatrati najpouzdanijima. Tako se primjerice tvrdi: »Palestina obuhvaća unutar sadašnjih granica površinu od nekih 9.000 kvadratnih milja i prehranjuje pučanstvo od 700.000 duša, od kojih jedna trećina stanuje u 22 manja grada i veća sela«.

Ta je tvrdnja podesna da nas zavede. Možemo doći do sasvim drugih rezultata gledom na površinu Palestine; zavisi o tome, kako je zemlja mjerena, da li su se računale uže ili daljnje tradicionalne granice. Brojka od 9.000 kvadratnih milja, koja se navadja u izvješću, odnosi se vjerojatno i na zapadnu jordansku zemlju s južnim produženjem do Akube.

I brojke pučanstva valja podvrgnuti strožijoj reviziji. Umjesto pučanstva od 700.000 za zapadno-jordansku zemlju, kao što je to navedeno u izvješću, aktualni broj sigurno ne prelazi 500.000, a najviše iznosi 550.000. Cijela turska Palestina nije nikada imala više od 750.000 duša (ili po najvišoj ocjeni 880.000) u toj broji sadržano je i pučanstvo istočno-jordanske zemlje i distrikta od Saide. Za pučanstvo Palestine ne preostaje stoga više no 500 do 550.000 duša.

To je stoga vrlo važno, jer se na drugim mjestima izvještaja broj Židova u zemlji naznačio sa 70.000. U istinu žive u Erec Jisraelu oko 100.000 Židova. Ako računamo 70.000 Židova prema pučanstvu od 700.000, tada Židovi sačinjavaju 10% ukupnog pučanstva, na jednog Židova dolazi 9 nežidova, ali 100.000 Židova u ukupnom pučanstvu od 500.000 čini 20% ukupnog pučanstva ili na jednog Židova dolaze 4 nežidova. Tri petine nežidova su muhamedanci. Taj se rezultat razlikuje za 100% od službenih bro-

jaka, te naskroz promjenjuje političke i ekonomske nazore, koje imamo zbog židovskog pitanja u Erec Jisraelu.

Ove varave cifre moramo vjerojatno pripisati činjenici, da vlada nije imala dobar census, te se morala osloniti na informacije Arapa i Židova. Arapi su naravno iz političkih razloga, koji su lako pojmljivi, naznačili veći broj arapskog pučanstva, no što u istini živi u zemlji. Židovi su radi nama sasvim nerazumljivih i nepolitičkih razloga naznačili manji broj Židova, no što u istinu u zemlji živi. Sa znatnom židovskom većinom u Jeruzalimu i u Tiberiasu, i jakim židovskim pučanstvom u Jafi i Safedu, te koncentracijom Židova u gotovo svim najvažnijim i najviše razvijenim dijelovima zemlje političko i ekonomsko znamenovanje Židova u Erec Jisraelu mnogo je veće, no što je to vidljivo iz službenih brojki. Stvar je tako važna, da zaslužuje da dodam još neke poankosti. Najvažnije židovske cifre (u marlu 1922.) su slijedeće: u Jeruzalimu ima najmanje 40.000 Židova, u Jafi i Hajfi 20.000, u Tiberiasu, Safedu i drugim malim gradovima 50.000, u kolonijama i radničkim grupama 20.000. Ako k tomu još pribrojimo ono nekoliko tisuća novih useljenika, koji još nisu naseljeni, te koji nisu sadržani u gore spomenutim brojkama, dobijemo ukupni broj Židova od 100.000 duša.

U uvodu izvješća veli se: »Premda su ekonomske prilike još primitivne, opaža se lijep napredak modernim metodama, te se možemo nadati povoljnom i progresivnom razvitku. Zemlja je nenapućena i neobradjena, potrebuje još kapitala i inostrane trgovine, no potrebe poljoprivrednih distrikata (osim onih, koje se namiruju vlastitim produktima) su veoma malene i ima malo siromaštva«.

To je prilično ispravno gledom na opći položaj, koji hoćemo, nešto bolje da ilustriramo.

Zemlja nema dugova, osim jednog dijela ukupnih dugova stare Turske. Taj dio iznositi će najviše oko 200.000 funti. Izim toga uzeti će vlada nakon ratifikacije mandata zajam za najnužnija gospodarska poduzeća u zem-

lji. Izdaci, koji iznose okruglo 2 i četvrt milijuna funti, gotovo su jednaki primicima. U oba slučaja (izdaci i primici) sačinjava budžet željeznica najveće stavke sa 33 odnosno 35%. Zdravstvo i odgoj traže 143.000 i 103.000 engl. funti. Troškovi ovih dvaju ureda gotovo su jednaki troškovima našeg židovskog Erec Jisrael budžeta, što je jasan dokaz za veliko znamenovanje židovskoga pučanstva u Palestini. S druge strane nema sumnje, da znatan dio prihoda Erec Jisraela mora da se pripíše židovskom udjelu u Palestini.

Od banaka spominje izvještaj: Anglo egipatsku banku, Anglo Palestine komisiju, Banka di Roma, Credit Le Anaj, Imperial Ottomanbank. U savezu s time je interesantno, da je legalni tečaj za kamate ustanovljen sa 9%, dok se u istinu može računati sa 12 do 15%. Vlada je dala gospodarske zajmove u visini od 350.000 funti, a nije računala više od pol posto.

Inostrana trgovina ograničuje se poglavito na Veliku Britaniju, Egipal, istočni Jordan i Siriju, no jamačno će se doskora obnoviti trgovački odnošaji s Njemačkom i Austrijom. Uvozi se poglavito vuna (680.000 funti) šećera (403.000 funti), ugljen (290.000 funti), brašno (256.000 funti) i riže (24.000 funti). U izvozu stoje na prvom mjestu naranče (200.000 funti), sapun (132.000 funti), zašim ljubenice (63.000 funti), vino (60.000 funti) i leće (36.000 funti).

Ako sve to sumiramo dobijemo ovu sliku:

import 1919.—20.	1920.—21.
4,191.060	5,216.633
775.443	771.701
3,417.617	4,444.932

U izvješću se navadja, da se na oko nepovoljna trgovačka bilanca pokriva na slijedeći način: 1. transitna trgovina sa Sirijom i francuskom zonom. 2. Izdacima cionističke komisije, te vjerskih i drugih pomoćnih komisija. 3. Okupacijom armijom. 4. Doprinosima iz inozemstva. 5. Prometom turista.

Trgovina izmedju Erec Jisraela i Transjordanije iznosi od prilike 300.000 funti.

O metodama, te poslovnom prometu veli se u izvješću ovo:

O socijalnoj izgradnji Palestine

Ne će biti Jevreja, koji se ozbiljnije zanima za mladojevrejski pokret u Palestini, a da nije proučio Ruppinovu knjigu o izgradnji Erec Jisraela. Ta se knjiga u veoma jasnoj i konkretnoj formi bavi sa cijelim kompleksom onih problema, koji jesu i koji će biti odlučni kod obnove naše narodne domaje. Mislim, da ne će ni najkritičniji čitalac naći problema, na koji se Ruppini u toj knjizi nije osvrnuo. Ali razumije se samo po sebi, da svi problemi nijesu jednako opširno obradjeni, no knjiga daje u obilnoj mjeri ono, što sam autor u predgovoru obećaje: »Ja ni iz daleka ne mislim, da sam već našao konačno rješenje za sve probleme; biti ću zadovoljan, ako mi bude uspjele, da ovom knjigom stvorim valjani temelj za diskusiju.«

*

Bez sumnje je jedno od najvažnijih pitanja, kako će se razvijati privredni i socijalni život u obnovljenoj jevrejskoj Palestini. O tome se mnogo diskutiralo i pisalo, ali do sada nijesmo imali o tome

nijednu iscrpivu studiju, koja bi bila taj vanredno važan problem sa sviju gledišta objasnila. Sve, što je bilo do sada o tome rečeno ili napisano, bili su ili diletantski prikazi, koji su u najboljem slučaju imali samo literarni značaj, ili su bili produkti jednog partijskog naziranja o privrednom životu i socijalnom poretku, te su imali da služe lih agitacionim svrhama. Bilo je doduše časnih iznimaka (spominjem samo edicije Židovskoga Narodnoga Fonda, naročito neke brošure Oppenheimerova), no ove nijesu nikada iscrpile sav problem, nego su samo obradivale pojedina i ako veoma važna pitanja. A ipak ne će nitko o tome sumnjati, da je potreban takav prikaz. Svatko, ko ispravno shvaća cionističke težnje, znade, kako je važno, da od prvog početka regulišemo privredni i socijalni život u Palestini, da ne presadimo nesretne socijalne prilike zapada u novu našu domaju, da si ne stvorimo i opet galtuski život u Erec Jisraelu.

*

Stoga moramo da pozdravimo jednu knjigu, koja taj osjetljivi manjak ispravljuje. Mladi nacionalni ekonom frank-

furtskog sveučilišta, Oppenheimerov učenik dr. Fritz Sternberg jest autor ozbiljne studije: »Die Juden als Träger einer neuen Wirtschaft in Palästina« (Wien 1921, Herausgeber: Pinchas Sorskin, 241 str.).* Knjiga obuhvaća dva odsjeka.

U prvom je odsjeku skupljen sav materijal, koji ima da služi kao premisa za konkluzije u drugom odsjeku. Radi napred izložene važnosti ove teme, hoću da točnije prikazem sadržaj ovoga djela.

*

U prvom odsjeku upoznaje nas autor najprije detaljno sa geografskim i pravnim prilikama predratne i današnje Palestine (prvo poglavlje). Tu odmah razabiremo veliku vrijednost knjige: ne nailazimo nigdje na opće floskule, točne i brojčano fundirane izvode, radilo se sada o klimi ili o prirodi, o komunikacionim sredstvima, ili o poreznoj politici. Drugo poglavlje (privredno stanje domaćega pučanstva) donasa obiljan statistič-

*)Susretljivošću nakladnika može se dobiti knjiga uz snižene cijene i to tvrdo uvezana za 25 dinara, a broširana za 20 dinara.

»Posao rukovode u glavnom komisijonari ili mali trgovci, koji rade sa manjim glavnicama ili bankovnim kreditima. Razlog tomu leži prije u poratnoj klonulosti, nego u pomanjkanju radnih sposobnosti. Broj registriranih tvrdki dosiže 300. Hajfa ima dvije trgovačke komore; Jerusolim, Jafa, Tiberijas, Aza, Sihem i Ramlot imaju svaki po jednu trgovačku komoru; osim toga postoje tri trgovačka udruženja u Hebromu, Ahazu i Nazarelu s mnogo lisuća članova«.

Predmeti veletrgovine dobavljat će se za dogledno vrijeme iz inozemstva. Židovi nastoje, da razviju građevnu i tekstilnu industriju. U podjelskoj industriji također se osnivaju nova poduzeća po Židovima, kao na primjer: »Šemen«, društvo za proizvodnju ulja, te mlinovi, koji su osnovani u Hajfi.

Židovsko useljenje u Erec Jisrael dosiže, kako vele, 10.000, u kojih se ubraja 3.000 povraćenih palestinskih Židova. Ujedno se potšjeća, da se istodobno iselilo iz zemlje oko 3000 osoba, od kojih su 1.300 Židovi.

Naročito pažnjom postupa vlada naprama radničkim trzavicama, koje su prije bile u zemlji nepoznate, ali koje su moraju očekivali sve to većim useljivanjem i razvitkom industrije. Vlada se drži vanstranački dajući obim strankama dalekosežna prava. Boreći se radnici imaju pravo da igiliraju među nadomjestivim radnicima, te ih osviještiti, ali to se mora učiniti na miroljubiv način, bez sile.

Zadružne organizacije, koje su bile za turske vlade zabranjene, priznale su još 1920. god. Pokret kooperativa razvili su u glavnom židovski radnici po židovskim kolonijama.

Plaća i radno vrijeme različiti su u različitim dijelovima zemlje. Zemljoradnici dobivaju svoju zaradu djelomice u živim namirnicama. Vrsni radnici dobivaju 12 i 25 funti mjesečne plaće; stručni su radnici neznatno zastupani u zemlji, a imaju dobre plaće; dobri mehaničari zaraduju 90 piastera dnevno, kod željezničkih poslova dobivaju obični radnici od 20 do 50 piastera dnevno. Nekvalificirani radnici dobivaju 8 do 12 piastera dnevno. Radno vrijeme nije zakonom uređeno.

Pošto pitanje mandata još nije riješeno, palestinska vlada nije za sada mogla podijeliti nikakvih koncesija za izvjesna poduzeća. Ovaj fakaš djelovao je vrlo nepovoljno na ekonomski razvitak zemlje. Stoga se zabrana ne provadja tako strogo, te se čini iznimka u javnim radovima.

U zemlji postoji 1000 kilometara duga željeznička pruga. Cijene za podvoze isto su visoke, kao i u Egiptu. No očekujemo, da će, čim se snizi cijena ugljenu, pojeftinit će i cijene podvozu. Pitanje elektrifikacije željeznica Ruthenbergovim projektom također se posvećuje ozbiljna pažnja. Postoje mogućnosti za razvitak transporta automobilima. Medjutim cijeni se broj automobila na jedno 1000. Razvitak priječi visoka cijena i pomanjkanje benzina. Postoji 3000 kom. metalnih kola i od prilike 10.000 kom. primitivnih tretiranih kola.

Dvije glavne luke, Jafa i Hajfa, jedva su više od dvaju otvorenih puteva. Izvještaj sumnja, obazirući se na neznatnu inozemnu trgovinu, da bi se isplatila izgradnja ovih luka. Naprotiv su silno nužni manji popravci. Tonaža brodova povisila se je od 46.700 u 1920. na 89.000 u 1921. godini. Istodobno povisio se broj brodova u palestinskim lukama od 357 na 729.

Ništa manje od 23 parobroda križaju Jafu i Hajfu, ali za redoviti promet dolaze u obzir samo brodovi Kavivile (dva puta tjedno), Loyd Triesline (jedamput tjedno) kao i »Prinz linija« u Masagariji. Agentura nad 23 linija je u rukama 11 tvrdki, od kojih su samo 2 židovske.

U pogledu prirodnih pomoćnih vrela, potšjeća izvještaj, da se marva sastojala u mjesecima august-september 1920. iz 24.000 krava muzara, 57.000 volova, 23.900 teadi, 6000 konja, 39.000 muła, 32.000 magaraca, 262.000 ovaca, 272.000 koza, 2.700 bivola i 9.000 deva.

Izvještaj podaje slijedeće brojke u pogledu poljodjelskih proizvoda, što ih je Palestina izvezla (u metričkim tonama):

Godine	1919.—1921.	1920.—1921.
pšenica	45.800	75.200
ječam	25.800	51.900
kukuruz	15.300	30.400

jednog primjera: »Mora nam biti jasno, kako su u Palestini usko vezani socijalni problemi uz materijalne. Mi moramo felasima činom dokazati, da nije jevrejska kolonizacija kolonizacija gospodara. U ovoj se točki dosada izjašavila kolonizacija; u jevrejskim je kolonijama radilo više od 8000 Arapa; broj je Arapa bio dakle znatno veći od broja kolonista, koji su se sve više otudjivali od poljoprivrednog rada. U predratnim godinama, kad nije još bilo u Palestini govora o arapskoj narodnoj svijesti, nije imala ova činjenica sve u svemu štetnih posljedica za odnošaj Jevreja i Arapa. A to se promijenilo promjenom političkog položaja.

U savezu s arapskim veleposjednicima i izrabljivačima ne će Jevreji sagraditi Palestine, jedino u savezu s felasima. Ali ako će felah vidjeti u Jevreju jednako gospodara, za kojega radi, dok gospodar živi od dohodka zemljišta, onda će seljak zajedno s arapskim veleposjednikom, s kojim je po narodnosti i vjeri vezan, ustati protiv Jevreja, protiv jevrejske imigracije... Pod cionističkom kolonizacijom razumijeva dakle kolonizaciju, koja od iskona izlučuje pitanje

masinovo ulje	367	6.700
vinova loza	5.600	5.500
smokava	4.600	5.400
dinje	2.400	16.300
naranče	13.300	17.077

K ovim brojkama, koje se osnivaju na plaćanjima poreza, mora se još pribrojati 15% produkata onih krajeva, koji su prosti od plaćanja poreza, kao i za sveopće podupiranje.

Od 2 milijuna hektara za obradivanje bilo je 300.000 hektara posijano za zimsku a 200.000 za ljetnu žetvu. Bilo ljeti i zimi vrlo se malo zemlje kultivira. Žetva žita bila je slab, otprilike 593 kilograma pšenice na hektar, a ječma ne više od 363 kilograma na hektaru.

Nejasno je, odakle li uzima izvještaj ono 20.000 kvadratna kilometra za obradivanje sposobnog zemljišta, osim da je istočni Jordan također u ovaj broj uračunat. Time bi se moguće razjasnile pretjerane brojke glede pučanstva. Ali iz drugih izvještaja ne proizlazi, da je istočni Jordan uračunat, jedino se navedene brojke odnose na zapadni Jordan u Palestini, koji spada pod britski mandat.

Brojke u savezu sa »socijalnim pitanjima« zanimive su. Prema statistici zdravstva brojilo je pučanstvo god. 1919.—20. 677.000; porod u god. 1920.—21. navadja se sa 25% na hiljadu, a pomor sa 13 na hiljadu. To znači, da je broj poroda veći 12% od broja pomora.

Cijene živih namirnica nijesu poradi nerazvijenih prometnih prilika u svim različitim distriktima jednake, a pogđjekada ni u samim selima distrikta. Iako su cijene znatno pale prema prije, bile su ali početkom 1921. još uvijek više sa 200% od predratnih cijena.

Problem stanova u gradovima još je uvijek vrlo ozbiljan, vlada je bila prisiljena, da se umiješa, te odredila maksimalne cijene stanovima u većim gradovima.

Izvještaj završava s primjetbom:

»Ekonomske prilike u prošloj godini znatno su se poboljšale. Može se očekivati veći i brži napredak po ratifikaciji palestinskog mandata, te nakon stabiliziranja političkog stanja u zemlji.

ki materijal o broju pučanstva, o stanju industrije, trgovine i poljoprivrede, dok u slijedećem poglavlju nalazimo jednako točan materijal o jevrejskoj imigraciji i o privrednom stanju jevrejskog pučanstva prije rata. Četvrto poglavlje diskutira mogućnosti jevrejske imigracije poslije rata sa privrednog gledišta i opet na temelju iscrpivog statističkog materijala. Tu autor naročito temeljito diskutira mogućnosti poljoprivrednog i industrijalnog razvoja zemlje. Peto poglavlje u kratko tumači, kako će Jevreji evropske privredne tendence prenijeti u Orijent, koji još nema razvitog privrednog života, dok se šesto veoma opširno a ipak koncizno bavi utjecajem Jevreja na Arape. I ovdje autor izbjegava svakom literarnom sentimentalitetu, držeći se jedino konkretnih činjenica. Njegovi izvodi o tome spadaju ne samo među najuspjelije u toj knjizi, nego i među najbolje, što je o ovom — za palestinski židov — najintegralnijem pitanju napisano, jer i za njegovo riješenje polazi u glavnome od ekonomskih činjenica, te ne ne iznaša samo lijepe ideje nego i način njihovog ostvarenja. Za ilustraciju evo

poljoprivrednih radnika! on priznaje samo dvije forme naseljivanja: seljaka, koji sam privredjuje i produktivnu zadrugu. Samo kod ovakove kolonizacije ćemo živim primjerom dokazati felahu, da je Jevrej jednako uz grudu vezan kao i on. I ako hoćemo da za uvijek onemogućimo grozne događaje u Jeruzalimu, u Jafi, u kolonijama, onda to može samo tako uspjeti, da bude tip jevrejskog koloniste seljak, a ne posjednik plantaža.«

I ovako zaključuje autor to poglavlje i time prvi odsjek knjige, prelazeći na drugi: »Mislimo, da će pod vodstvom Jevreja nastati nove vrste privrede u toj sada neznatnoj zemlji. Kad narodi dodju do izvjesnog privrednog nivoa, obilježen je njihov položaj borbom između kapitala i rada, koja borba do sada nije na zadovoljstvo izvojevana nigdje u svijetu. I u Palestini je već ta borba počela, a ne će biti nigdje u svijetu — ako bude neizbježiva — takovim žarom vodjena kao u svetoj zemlji. Jer će se boriti Jevreji protiv Jevreja. I kod nijednoga naroda svijeta nije težnja za samostalnošću svakog pojedinca tako izrazita kao kod jevrejskog. Prođji geta istočne Evrope,

Iz židovskog svijeta

Dar predsjednika Masaryka za jevrejsku školu. Predsjednik Masaryk dao je iz privatnih svojih sredstava iznos od 10.000 českih kruna za jevrejsku pučku školu u Mukačevu. Dar predsjednika čeho-slovačke republike nije samo ponovni dokaz za otmeno i humano mišljenje Masaryka, već izražaj njegovog priznanja i njegovih simpatija za židovske zahtjeve i židovsku obnovu. Jevrejska pučka škola u Mukačevu, koja je osnovana prije dvije godine, borila se s mnogim zaprekama, a pogotovo materijalnim poteškoćama, pa se društvo »Hatehija« obratilo na predsjednika Masaryka s molbom, da mu podijeli subvenciju iz Masaryk-fonda. Predsjednik Masaryk darovao je nakon toga jevrejskoj školi u Mukačevu iznos od 10.000 čk. iz svojih privatnih sredstava putem praškog židovskog narodnog vijeća.

Židovske pritužbe u rumunjskom parlamentu. U adresnoj debati uzeli su židovski zastupnici dr. Straucher i dr. Stern, priliku da iznesu pritužbe židovske manjine. Dr. Straucher u odlučnom govoru iznosi zahtjeve bukovinskih Židova, naročito na polju školstva i traži njihovo ispunjenje. Rumunjska vlada priznala je Židove, kao narodnu manjinu sa svim pravima, pa je stoga i opravdano, ako Židovi Rumunjske traže svoje pravo na narodni jezik i narodnu školu. Dr. Adolf Stern u svome govoru prikazuje patnje Židova u Rumunjskoj, koje bi imao da dokrajči ugovor o miru. No činjenica je, da Židovi još uvijek nemaju potpunu jednakopravnost, te da ta jednakopravnost nije zajamčena ustavom, tako da je židovsko pitanje još uvijek na vrlo bavačnom tlu. Govornik predbacuje vladi, da zateže riješenje židovskoga pitanja ustavnim putem i da namjerno izbjegava, da se veže izjavama. Samo se tako može protumačiti, da niti u prijestolnoj besjedi, a niti u nacrtu adrese nije niti jednom riječju spomenuto riješenje židovskoga pitanja. Dr. Stern završuje zahtjevom neposrednog provedenja člana 7. pariškog

utanačenja od god. 1919. i inartikulaciju toga člana u ustav. Nada se, da će vlada u najkraćem roku izvršiti svoju dužnost. U ime vlade odgovorio je ministar inostranih djela Duca na pritužbe manjina, te ustanovljuje, da su svim državama Velike Rumunjske bez razlike narodnosti zajamčena jednaka prava. Glede zahtjeva dra. Sterna podsjeća ga na obećanje da će vlada u ustav primiti jednakopravnost Židova, te i danas može samo da dade ponovno obećanje, da će vlada u najkraćem roku iskupiti svoju riječ.

Cijonistička rezolucija u američkom kongresu. Zastupnik Hamilton Fisch iz New-Yorka predložio je u Washingtonskom kongresu rezoluciju, prema kojoj kongres izražuje želju i nadu, da se Palestina povratu židovskome narodu kao narodna domaja. Iz krugova Bijele Kuće doznajemo, da postoji velika vjerojatnost, da će rezolucija biti primljena po kongresu. I senatu podnešena je ista rezolucija po senatoru Lodgeu, a podupirao ju je državni tajnik Hughes. Rezolucija glasi:

Obzirom na to, da židovski narod kroz vijekove čezne dubokom vjerom za obnovom svoje stare domaje i da je uslijed rezultata svjetskoga rata i udjela Židova u istome pružena mogućnost, da pod odredjenima i dovoljnima internacionalnim garancijama, a kraj potpunog očuvanja prava pučanstva Palestine i uzdržavanja svetih mjesta, židovski narod sebi opet izgradi narodnu domaju u zemlji njegovih otaca, zaključuje zastupnička kuća u sporazumu sa senatom: Kongres Udruženih Država izražuje ovime svoje potpuno zadovoljstvo s rezultatom rata, koji omogućuje uspostavu novog života i novog blagostanja u Palestini, te daje izražaja svojoj radosti, da je time izvršen velik historijski akt pravednosti, te u ime američkoga naroda daje svoju privolu pothvatu, koji služi na čast hrišćanstvu, a kojim se kući Israel daje prilika, da u starodrevnoj židovskoj zemlji iznova stvori plodonosan židovski život i kulturu.

Nedjeljni počinak i Židovi. Pitanje nedjeljnog počinka vrlo je važno i mnogo osporeno pitanje u Poljskoj. Sa židovske strane vodi se bezuspješna borba protiv nedjeljnog počinka, koji ne uzima obzira na interese jake židovske manjine u zemlji. Tim se zakonom naročito oštećuje ukupna židovska trgovina, koju tjeraju velikim dijelom konzervativni Židovi, jer prisiljava židovske trgovce, da svećkuju dva dana u tjednu. Saradniku »Hajnt« izjavio je odjelni predstojnik u ministarstvu rada stajalište vlade prema zahtjevu, da se Židovima daje neko olakšanje gledom na nedjeljni počinak slijedeće: Vlada kani da izda novelu k zakonu o nedjeljnom počinku, prema kojoj će se svim onima, koji drže subotu dopustiti, da u zatvorenim dućanima rade na nedjelju. Ova pogodnost ne može da se proteže na otvorene prodavaonice, jer se zakon u tom pogledu prilagođuje drugim evropskim zakonima o nedjeljnom počinku. Ministarstvo kani iznijeti u sejmju kompromisni prijedlog o pitanju trgovačkih radnja.

Studij umjetnosti u Ugarskoj. »Egyenlőség« bavi se u odlučnom članku sa žrtvama numerus claususa, koji gotovo sasvim isključuje židovsku omladinu u Ugarskoj sa svih škola. Isključeni zato nisu popustili u svojim studijama. Tako su se složili 57 mladića, koji kao Židovi nijesu primljeni na visokoj školi za umjetnost, na zajednički rad. Jedno veliko grafičko poduzeće slavilo im je na raspolaganje svoj atelije u večernjim satovima. Ime poduzetnika ne iznosi list, jer dosta je, da neko bude mecen prema Židovima, da mu organizirane čete »neodgovornih elemenata« razore poduzeće. Nekoliko odličnih umjetnika podijeljuje tim mladićima na najnesebičniji način poduku, te su sa uspjesima mladih umjetnika vrlo zadovoljni.

Brisanje Židova iz izbornih listina u Ugarskoj. Bivši ministar financija barun Sztereny, izjavio je saradniku »Az Est« o nekorektnostima pri sastavu izbornih listina u budimpeštanskim kotarevima, u kojima stanuju Židovi ovo: »Skoro u svim kotarevima brisan je velik broj izbornika iz izborne listine, koje su 1918. imali izbornu pravo. Cijeli niz židovskih žena nije primljen u izbornu listinu, jer njihova školska naobrazba navodno nije

Londona, Amerike, ne ćeš naći Jevreja, kojemu ne bi bio cilj života, da bude privredno neodvisan. Jevrej, koji ne pozna klasnih razlika, ne može se uživiti u misao, da bi sav svoj život sproveo u odvisnosti, a misli li, da ne će dostići ovoga cilja, onda se najozbiljnije trudi i posvećuje tom trudu ostatak svoga života, da svojoj djeci osigura socijalno viši stepen, da ih načini neovisnim. Stoga nalazimo kod Jevreja veoma velik broj malih obrtnika, a stoga nalazimo takodjer razmjerno veliko raširenje marxizma među jevrejskim proletarijatom: tko ne može postati samostalan kao pojedinac, taj za time teži kao član one klase, koja će jedamputa preuzeti upravu produkcijonih sredstava.

S ovom težnjom za neovisnošću moramo računati kod obnove jevrejske Palestine i stoga moramo naći oblike, koji će biti sinteza između težnje za samostalnošću i između pripadnosti u veliku zajednicu. O stvaranju ovih oblika bude ovisno, hoće li jednog Palestina postati središte Jevreja cijeloga svijeta ili ne.*

Tim izvodima prelazi pisac na drugi odsjek svoje knjige, koji nosi čedan napis: **Misli o socijalnoj izgradnji.** U uvodnom (sedmom) poglavlju tumači autor, opet na temelju velikog statističkog materijala, podjelbu zvanja kod Jevreja u galutu, te s toga potanje izvodi svoje misli o socijalnoj izgradnji. Iza toga (u 8. poglavlju) bavi se vanredno opširno (na 70. strani) **nacionalizacijom zemlje**, proučivši sva iskustva, koja su dosada time postignuta; naročitu pažnju, dakako, polaže kod toga na sva pitanja **nasljednog zakupa** (»Erbpacht«) i **nasljednog građevnog prava** (»Erbbaurecht«). Iza toga slijedi poglavlje (deveto) **o socijalizaciji produkcijonih sredstava**; baš ondje se može razabrati, kako se autor ne da zaveći nikakovom partijskom težom, nego kako na strogo znanstvenoj bazi ispituje sav materijal. Nadalje dolazi (u 10. poglavlju) jedna naročito temeljita studija **o pitanjima kooperativa** (»Genossenschaftsfragen«), u kojoj proučava ne samo teoriju, nego naročito dosadanje praktične rezultate tih ustanova, naročito u Italiji. Zadnje (10. poglavlje) bavi se sa

ostalim prob'emima radništva, o čemu se ne da u kratko referirati.

*

Nijesam u ovom prikazu ni izdaleka mogao prikazati obilje misli i zaključaka, do kojih autor dolazi. Knjiga kao što ova, dala bi se recenzovati samo po jednom stručnjaku, koji je tako verziran u svim pitanjima kao autor. Ali čitati ju mora svaki, tko se ozbiljno zanima za našu budućnost u Palestini, a čitati ju može svatko, usprkos njenog skroz i skroz znanstvenog značaja, jer je autor razumio, da i najzapršenija pitanja u veoma jasnoj i svakome razumljivoj formi obradi.

Ne mogu ovaj referat bolje zaključiti, nego sa zaključnim riječima autorovim: »Jevrejska kolonizacija stoji pred velikim zadaćama; ona će se služiti sa sredstvima sviju zemalja, ali će ići svojim putevima do ostvarenja svoga cilja. I ako bi smjeli jednu nadu izraziti, bila bi to ova: da ne budu naša razmateranja spadala u literaturu o palestinskoj kolonizaciji, nego da će doprinijeti malo materijala kolonizaciji samoj.«

dostupna za postignuće izbornog prava, premda su sve svršile najmanje četiri srednje škole. Pored toga pripada im izborno pravo na temelju materinstva. U petom kotaru pitali su komisije sasvim otvoreno, kakove je vjeroispovijesti izbornik, te nisu ništa propustili, da brišu židovske izbornike iz izborne liste.

Iz cijonističkog svijeta i Palestine

Ponovna audijencija dra. Weizmanna kod državnog sekretara kardinala Gasparia. Držav. tajnik kardinal Gaspari primio je dne 21. aprila po drugi puta predsjednika cijonističke svjetske organizacije, prof. dra. Hajima Weizmanna, koji je bio u pratnji vodje talijanskih cijonista, dr. Dantea Latesa, u odulju audijenciju. Razgovor vrlo se prijateljski vodio, te je kardinal Gaspari izrazio svoje pouzdanje, da će u Palestini biti moguć miroljubiv i prijateljski život između Židova i crkve.

Cijonizam u Americi. Egzekutiva Cijonističke Organizacije u Americi zaključila je saziv posebne konferencije, da vijeća o momentanom položaju u cijonizmu u vezi s organizovanom propagandom za židovsku stvar. U toj sjednici izvjestio je Lipsky o osnutku istočno-evropskih Židova u Palestinu potporom američkih rođjaka.

Na jednoj sjednici Palestine Development Council brandeisove grupe zaključeno je, da se osnuje društvo za štednju i gradjevni kredit s kapitalom od 250 hiljada dolara. Prema osnovi, koja je predložena sjednici, imao bi se predumljeni kapital s kamatima povratiti u roku od deset godina.

Rad za Keren Hajesod neprestano napreduje. Sad se pripravlja velika kampanja u Newyorku i drugim gradovima, koja će vjerojatno imati vanredan uspjeh. Zastupnik američkih cijonista u Cijonističkoj Organizaciji, Judge Rosenblatt, koji se sad seli u Palestinu, izjavio je o radu Keren Hajesoda u Americi ovo:

»Keren Hajesod postigao je u Americi toliki uspjeh, kako nikad nisam sebi zamisljao. Tek smo na početku sistematskog rada, pa smo i pored svih velikih zapreka, pored internih prepiraka unutar američanskog cijonizma i pored ogromnog rada, koji iziskuje uredjenje velikog organizatornog aparata, skupili 70.000 prinosa za Keren Hajesod. Od tih prinosa vrlo je malo velikih, jer bogati Židovi do sada još nisu davali. Većina prinosa dolazi od srednjeg staleža i radnika, koji daju 20 dolara, što znači najamnica jednoga tjedna. Premda smo i mi postavili princip maasera, jasno nam je, da židovstvo za tu misao tek valja odgojiti. Tjedna najamnica nijesu još 10%, nego istom 2% prihoda. No naš cilj mora da bude, da ovih 70.000 obveznika dovedemo do toga, da doista plaćaju maaser. No time još nije iscrpljen krug ljudi, na koje se valja obratiti. Ima u Americi jedan milijun Židova, koji na isti način i u tom opsegu mogu dati. Ove, ili barem 500.000, moramo sada dohvatiti, kao što smo dohvatili ovih 70.000. To će nam i uspjeti, ako rad dobro organizujemo, a uspjeh ćemo tek do godinu vidjeti, jer je on posljedica, odnosno produkt odgojnog rada. Darežljivost američanskog židovstva zavisi o dvim stvarima: 1. o općoj politič-

koj situaciji i 2. o stanju imigracije. Imigracija je najvažnije, jer je Američanin praktičan čovjek, koji hoće da vidi uspjehe izražene u brojkama. Kad će vidjeti, da je toliko i toliko hiljada ljudi došlo u Palestinu i tamo našlo zarade, to je onda najbolja propaganda. Sve će opet zavistiti o tome, što ćemo početi sa sakupljenim novcem u Palestini.

Konferencija Poale Cijona u Varšavi. U Varšavi održana je konferencija desnoga krila Poale Cijona iz Poljske, na kojoj je učestvovalo 43 zastupnika. Iz izvještaja proizlazi, da se Poale Cijon sve više razvije i da u Poljskoj postoje 50 organizacija. Židovski zastupnik na Sejmu, dr. Schipper, predložio je, da se svjetskom savezu Poale Cijona izrazi povjerenje, što je jednoglasno prihvaćeno.

Američanska kampanja za židovsku kolonijalnu banku. Cijonistička organizacija u Americi izabrala posebni odbor, kojemu je na čelu Peter Schweizer, koji ima da proda 250.000 dionica Jewish Colonial Trust. Mnogi židovski bankari u Americi ponudili su svoje usluge novo izabranom odboru.

Naseljivanje Emek Jisraela. Pet je mjeseca prošlo, odkad je velika radnička organizacija »Gdud Haavoda« započela da obradi zemljište u »Ejn Harod«, koji je narodni fond kupio. On onda zasadjeno je preko 5.000 voćaka i 33.000 drugih drveća. Sad se prave pokušaji i sa sadjenjem duhana, 900 dunuma zemljišta zasadjeno je pšenicom, 300 dunuma lećom, dok je 70 dunuma upotrijebljeno za sadjenje povrća. Sad je već velik dio površine ove naseobine očišćen od kamena. Naseobina borila se u početku sa vanredno velikim poteškoćama. Jedan dio radnika kraj toga nije bio izobražen u poljo-privredi, a nije bilo niti dovoljno tegleće marve. Sada su svladane sve veće poteškoće, a rad se normalno razvija.

Nastup generala Storsa protiv jevrejskog univerziteta. Na inicijativu guvernera od Jeruzalima i predsjednika društva »Pro Jeruzalem«, generala Ronalda Storsa, održala se je u Jeruzalimu skupština, na koju su pozvani najugledniji učenjaci svih triju vjeroispovijesti. Svrha ove skupštine bila je osnutak neke vrsti visokoškolskih tečajeva za orijentalne jezike. Židovski zastupnici David Jellin, dr. Klausner i Ben Jehuda, otklonili su učestvovanje s razloga, jer smatraju ove tečajeve kao konkurenciju jevrejskom univerzitetu. »Doar Hajom« kritikuje postupak židovskih zastupnika i pozivlje sveučilišne oblasti, da smjesta otvore akademske fakultete jevrejskog univerziteta, koji ne iziskuju odveć velike troškove.

Preseljenje Židovskog narodnog fonda u Palestinu. Iz Jeruzalima javljaju: U sporazumu s glavnim tajnikom Keren Kajemeta zaključeno je, da se preseljenje glavnog ureda Židovskog narodnog fonda u Jeruzalimu uslijediti u julu 1922.

S raznih strana zahtjevano je već dugo, da se Židovski narodni fond potpunoma preseli u Palestinu, na mjesto svoga djelovanja. To je, kako je poznato, dovelo do zaključka kongresa, čije provedenje uslijed raznih poteškoća još nije moglo da uslijedi. Od preloženja centrale Keren Kajemeta u Palestinu očekuje se življi sabirni rad i znatan porast ovog najpopularnijeg cijonističkog fonda, koji sad ima da izvrši prevažne zadaće.

Iz Jugoslavije

ŠEKEL-AKCIJA.

Članovi R. O.-a Saveza Cijonista Jugoslavije dr. Alfred Singer i Rikard Herzer boravili su četiri dana u Beogradu i Zemunu, gdje su sa sumišljeničina potanko utvrdili način organizovanja akcije za ubiranje šekela i priloga za zemaľsku organizaciju. Akcija je već započeta, te ima opravdane nade, da će povoljnim uspjehom i ubrzo biti dovršena.

U Beogradu sastavio se velik broj omladine na raspoloženje da što obsežnije i potpunije provede akciju. Varoš podjeljena je na kvartove, po kojima će pojedine grupe podjelivši si rad u pojedinim ulicama prikupljati šekel.

U Zemunu, gdje je akciju već započeo tamošnji povjerenik za Keren Kajemet haham Moše B. Aron, nastavlja se i bit će doskora dovršena. Predanost za stvar i agilnost predsjednika zemunske mjesne organizacije g. Morica Sassona jamče za potpuni uspjeh.

Predavanja dra. Fritza Sternberga. Na poziv Saveza židovskih omladinskih udruženja došao je u Zagreb privatni docent na universitetu u Frankfurtu n. M. g. dr. Friz Sternberg, koji je u Zagrebu održao niz predavanja o aktuelnim pitanjima obnove Palestine. U nedelju, dne 23. o. mj. držac je dr. Sternberg prvo svoje predavanje o obnovi Palestine. U svome gotovo jednosatnome predavanju govornik je u pregnantnoj jasnoći iznio cijeli niz problema o obnovi Palestine. Kao preduvjet izgradnje moderne Palestine postavlja pitanje promjene zvanja, jer je jasno, da Židovi moraju od posrednika postati producenti. Kao jedan od najprečih zadataka, o kojemu zavisi uspjeh našega rada označuje riješenje finansijskog problema. Židovski narod mora bezuvjetno namaknuti budžet primljen na zadnjem kongresu, kako bi time mogli dovesti u zemlju što veći broj useljenika i u toku godina zadobiti majoritet u zemlji. Time u vezi takao se i arapskoga pitanja i upozorio na golemu njegovu važnost tražeći, da se nadje jedno riješenje, koje neće biti diktovano sentimentalnošću, već uvažanjem činjenica i želja arapskog pučanstva, koje se daje dovesti u sklad s pitanjem osnutka židov. narodne domaje. Konačno nabacio je problem socijalne obnove, o kojem je najavio posebno predavanje.

U ponedjeljak na večer sastao se u židovskoj djačkoj menzi uži krug sumišljenika na diskusiju o zadrugarstvu. Nakon kratkog historijskog prikaza razvitka zadrugne misli, te biti zadrugarstva po g. dr. Sternbergu, razvila se živahna debata o metodama kolonizacije, u kojoj su stavljena referenta mnoga pitanja. Dr. Sternberg odgovorio je na sva pitanja i naglasio da po njegovu mišljenju valja podupirati kolonizaciju pojedinaca na zemljištu sa nasljednim zakupom uz stvaranje produktivnih zadruga. Na koncu prikazao je referent mogućnosti razvitka raznih industrija u Palestini.

U utorak, dne 25. o. mj. govorio je dr. Sternberg o arapskom pitanju. Govornik prije svega navadja statistički materijal o podjeli arapskog i židovskog pučanstva

u Palestini, te naglašuje, da pri rešenju arapskoga pitanja ne smijemo nikada zaboraviti, da je Palestina danas još arapski otok u arapskome moru. Riješenje arapskoga pitanja je jedno od najtežih i uspije li ono, tad je židovski narod dao svijetu rešenje problema narodnosti. Naša kolonizacija mora da pogoduje felahe, a ne efendije. Felah ne smije u židovskom kolonisti vidjeti novog gospodara, koji će ga isto tako izrabljivati, kao dosad efendija, već njemu sličnog radnika, koji će intenzivnom obradom zemljišta i uvođenjem modernih gospodarskih metoda donijeti koristi arapskome narodu. Prelazeći na gradsko pučanstvo ističe, da arapskom pučanstvu moraju biti otvorene sve naše institucije, te ne smiju nigdje biti isključeni, jer ćemo samo tako omogućiti uspješan i složan rad obih naroda oko obnove Erec Jisraela.

Iza predavanja sastao se g. dr. Sternberg ovećim brojem omladinaca, kojima je na pitanja dao razjašnjenja o zvanjima u Palestini, te o kapacitetu Palestine u pogledu pojedinih zvanja.

U subotu 29. o. mj. u 1/29 sati na večer držat će gosp. dr. Sternberg svoje zadnje predavanje o socijalnoj obnovi Palestine.

Beograd. Dne 17. o. mj. održalo je ovdašnje omladinsko društvo »Atehija« povodom praznika Pesah u prostorijama jevrejskog nacionalnog društva svečano sijelo, kojemu je osim mnogobrojnih članova društva pribivao i oveći broj gostiju, a među njima i izaslanici Radnog Odbora Saveza Cijonista Jugoslavije gg. dr. Alfred Singer i Rikard Herzer.

Sijelo otvorio je društveni predsjednik lijepim prigodnim predavanjem o Pesahu, koje je od pozornih slušatelja popraćeno živim odobrenjem. Iza toga govorio je društveni tajnik Koen o dužnosti i radu jevrejske omladine. Programni dio sijela završio je S. A. Koen recitovanjem svoje pjesme, u kojoj pjeva slavu halucim.

Pozvan po društvenom predsjedniku govorio je dr. Singer o savremenim golemim zadacima jevrejskoga naroda u cilju ostvarenja cijonističkih nastojanja oko izgradnje jevrejske narodne domaje u Erec Jisraelu. Iza toga uzeo je riječ dr. Pops i objasnio potrebu što intenzivnijeg i što pospješnijeg provedenja akcije za ubiranje šekalim. Nakon kratke debate utvrđen je način organizovanja akcija, a njezino provedenje povjereno je odboru od pet lica, koji ima neodložno da započne sa radom.

Zemun. Povodom boravka izaslanika R. O. S. C. J. dr. Alfreda Singera i Rikarda Herzera u Zemunu održan je dne 18. o. mj. u židovskoj školi zbor ovdašnjih cijonista. Iza pozdravnih riječi tajnika mjesne organizacije nadrabina dr. Hinka Urbacha predao je predsjedatelj dr. Schön riječ dru. Singeru, koji je u oduševljenom govoru prikazao današnji položaj cijonističkog pokreta. Tajnik Saveza Rikard Herzer dao je objašnjenja o radu palestinskog ureda u pogledu halucim i iznio poteškoće, koje — naročito uslijed nedostatka sredstava — priječe odaslanje halucim u Palestinu. Iza odulje živahne debate, u kojoj su učestvovali i prisutni halucim, završen je zbor apelom, da se akcija za ubiranje šekalim i priloga za zemaljsku organizaciju što potpunije i što skorije provede.

Glavna skupština židovske aškenaske općine u Sarajevu. Dne 16. o. mj. održala je židovska aškenaska općina u Sarajevu svoju glavnu skupštinu u Židovskom domu. Nakon pozdrava predsjednika izvjestio je tajnik g. Buchwald o radu odbora, nabrojivši sve, što je učinjeno u prošloj godini. Iz izvještaja se razabire, da općina broji 380 članova. Iza toga izvještuje blagajn. Neuer o stanju blagajne. Općina imala se boriti velikim poteškoćama, pa je samo požrtvovnosti općinara uspjelo, da se namaknu sva sredstva. Blagajna iskazuje suficit od K 5.000. Nadinžinir Oskar Grof u krupnim crtama prikazuje rad odbora u prošlim trim godinama. Kratko vrijeme iza oslobodjenja ušle su u odbor dvije struje, svaka svojim životnim naziranjem, no pokazalo se, da obje grupe »stari« i »mladi« mogu uspješno raditi. Odbor imao je da riješava vrlo teške zadatke (izgon stranaca), pobrinuo se, da se restaurira hram i da se uredjuje bogoslužje. Odbor nije radio samo na polju općine, već je mnogo doprinio i budjenju židovske svijesti votirajući za Keren Hajesod, Židovsku Svijest itd.

Iza toga prešlo se na budžet za god. 1922., koji je u cijelosti usvojen. Nakon izvješća nadzornog odbora podijeljen je odstupajućem odboru apsolutorij i izabrana je nova uprava, koja se sastoji od ove gospode: predsjednik: dr. Rothkopf, odbornici: Ferdo Buchwald, Naci Neuer, direktor Adolf Kolm, Anton Lehr, Jakob Engel, Bernardo Klein, nadinž. Oskar Grof, Henrik Klein, insp. dr. David, Markso Haller, Elias Salamon Pollak, kao zamjenici odbornika: Isidor Hermann, Simon Wiener, i Josef Gerstl, kao revizori: dr. Eduard Sonnenfeld, Josef Ungar i Josef Engel.

Glavna skupština »La Glorija«. U ponedjeljak, dne 17. o. mj. održana je redovita glavna skupština dohrotvornog i prosvjetnog društva »La Glorija«. Predsjednik g. Leon Levi, u opsežnom referatu ističe, da je društvo vrlo povoljno djelovalo ove godine, što pokazuje sve veća njegova popularnost. Odbor nastoji da što intenzivnije promiče zanatlijsko izobraživanje ženskog podmlatka. Na žalost zaostao je kulturno prosvjetni rad kraj sveg nastojanja odbora. Iza toga izvještuje tajnik Konforti, da je 48 djevojčica dobivalo potporu, od kojih je 15 ove godine izučilo zanate. Blagajnik R. Izrael, daje prikaz o stanju blagajne. Ukupni primici sa saldonom iznose K 100.000.— Društvena imovina iznosi danas sa inventarom 146.000.— Pročelnik pododbora sa izobražavanje u zanatima izvještuje o radu toga pododbora, te naglašuje, da se broj šticećenica u ovoj godini potrostručio. Članovi odbora posjećivali su radionice, da se uvjere o napretku svojih šticećenica. O prosvjetnom radu referirao je g. M. Levi Društvo je htjelo da priredi veliki ciklus predavanja, no odbor nije mogao tu nakanu ostvariti, jer nije bilo odziva. I ako referent ne će da brani intelektualce, ne može ali ni prešutjeti pomanjkanje interese širokih slojeva židovskoga življa. Referent žali taj slabost uspjeh, jer je mišljenja, da se težište rada ovog najpopularnijeg društva imade baciti upravo na polje narodnog odgoja. U debati iznešeni su neki prigovori, a zatim je odboru podijeljen apsolutorij, a u novu upravu birana su ova gospoda: dr.

S. Atijas, Leon Levi, Isidor Danon, Moric Levi, Isidor Atijas, Sabetaj Hajon, Jakob Konforte, Moric Altarac, Josef Dani, Jakob Baruh, Jakob Maestro, Ovadia Pinzi, Mosko Atijas, Samuel Kappon, Silvio Pinzi, Max Goldberger, Josef Musafia, Albert Elazar.

Kar'ovac. Židovsko sinagoško pjevačko društvo. Dne 2. aprila oko 11. sati prije podne otvorio u vijećnici židovske bogostovne općine brojno posjećenu skupštinu predsjednik općine g. dr. Vatroslav Reiner. U kratkom uvodnom govoru istakao je prisutnima značajne glazbe kod našeg bogoslužja, te na temelju biblijskih pjesama i psalama prikazao, da gajenje glazbe u hramu nije imitacija nežidovskih crkava, već je to obnavljanje i poštovanje starih židovskih običaja.

Predsjedatelj je predložio i pravila, koja su uz male preinake sva primljena.

Nakon toga izabran je za predsjednika g. Josip Rendeli, te odbor, koji se konstituirao ovako: potpredsjednica gdja Alma Gostl, tajnik g. Eugen Herrenstein, blagajnik g. Samuel Braun, Alice Herlinger, gg. dr. Milan Beck, Ernest Eisler, Ljudevit Fröhlich, ing. Filip Heksch, Zborovodja nadkantor g. David Meisl.

Do sada je upisano preko 100 članova što utemeljitelja, što podupiratelja, što izvršujućih.

Uz ovolik interes i volju, koja vlada jasno je, da ni uspjeh neće izostati.

Javna gimnastička vježba Makabija. Židovsko gombalačko i športsko društvo »Makabi« priređuje i ove godine javnu gimnastičku vježbu cijeloga naraštaja svih kategorija. Vježbe održat će se u prostorijama Hrvatskog Sokola, Wilsonov trg u nedjelju, dne 30. o. mj. u pol 9 sati na večer sa sljedećim rasporedom:

1. Proste vježbe muškog podmlatka;
2. proste vježbe ženskog podmlatka;
3. vježbe muškog podmlatka na spravama;
4. vježbe ženskog podmlatka na spravama;
5. proste vježbe srednjoškolaca;
6. proste vježbe muškog članstva;
7. simultane vježbe srednjoškolaca na dva konja;
8. proste vježbe ženskog članstva;
9. proste vježbe ženskog članstva na niskim ručama;
10. vježbe prednjačkih pripravnika na ručama.

Sve vježbe izvadjat će se uz pratnju vojne glazbe. Kako se nastupa u svim kategorijama prostim vježbama i vježbama na spravama, pružit će javni nastup harmonijsku zaobljenu sliku cjelokupnog društvenog rada.

Nakon vježbe održat će se kućna zabava. Predprodaja karata u trgovinama Schneller i Weiser.

ZAHVALA.

Duboko ganuti izrazima saučeešća koji nam stigoše od rodbine, prijatelja i znanaca milog nam pokojnika, nismo se mogli pojedince zahvaliti, nego činimo to ovim putem svima. Neka Vam je naša duboka i srdačna hvala.

Ud, Cilli Levi, rođj. Schönwald.

CENTRALNA BANKA D. D.

u Zagrebu

Dionička glavica K 100.000.000

Mjenjačnica u Zagrebu, Jelačićev trg

Podružnice: Ivanec, Karlovac, Klanjec, Krapina, Maribor, Novi Sad, Požega, Pregrada, Stubica Doi, Varaždin, Veliko Trgovište.

Prima uloške na uložne knjižice i na tekući račun

Eskomptira mjenice i devize

Obavlja burzovne naloge, te isplate na sva tu- i inozemna mjesta

Izdaje čekove i kreditna pisma

Financira trgovačka, obrtna i industri-

Obavlja sve štedioničke i bankovne poslove najkulatnije

VREĆE

iz jute, teksulita i papira nove i upotrebljene u svim dimenzijama za brašno, posije, ugali i t. d., dobiju se najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTEN I DRUG

Vrhovčeva 13 ZAGREB Telefon 19-65

Kupujemo sve vrste upotrebljenih vreća uz najveću dnevnu cijenu —

Zavod za posudjivanje u premoćnih panjava

Oglas

Izraelitička bogoštovna općina u Brodu traži Židova, koji bi bio voljan u Brodu otvoriti košer mesnicu. Lokal na prometnom mjestu osiguran.

Ponude imaju se staviti na predstojaštvo ove općine do 15. maja 1922.

Odbornik

Ferdo Švrljuga

Predstojnik

Dr. Spiegler

KROJAČKA DVORANA

za GOSPODU

HINKO GRAF

Zagreb Bevilaviceva br. 4.

CIJENE UMJERENE · IZRADBA BRZA

Preporučuje se P. N.

Gospodi za izradbu

najmodernijih odjela.

Veliki izbor

najfinijih engleskih

štolova

Izraelska općina Dubrovnik

Br. 40 1922.

Natječaj.

Izraelska bogoštovna općina u Dubrovniku otvara ovim natječaj na mjesto **hazana**, koji istodobno treba da bude i vjeroučitelj, a po mogućnosti i koljič (Schohet). Reflektanti neka pošalju pismene ponude do 15. maja ove godine. Upravi ove bogoštovne općine oznakom dosadanjeg službovanja, uvjeta i vrijeme nastupa.

Od Uprave Izraelske bogoštovne općine u Dubrovniku

Predsjednik:
Jos. Mandl

Tajnik:
Herman Reiss

Jedino najveće specijalno skladište kratke nakitne i pletene robe samo na veliko, niske cijene, solidna podvorba
Dragutin Ullmann, Zagreb
Ilica 36 Ilica 36

Bukovo drvo I. vrsti

za gorivo, na vagone, hvatove, rezana i cjevana. Promptna dobava, uz povoljne cijene.

Šandor Weiler

Trnjanska c. 40 Telefon 24-69

T A H E I A

MEDJUNARODNO SPEDICIJONO PODUZEĆE
Jelačićev trg 23 **ZAGREB** Telefon br. 16-12

Internacionalni transporti. Tranziranja robe.
Uskladištenja. Svakovrsni prevozi.

Carinsko-posrednička poslovnica

Braća Walder i drug

Jelačićev trg 23, dvorište

ZAGREB

Jelačićev trg 23, dvorište

Na veliko!

Na veliko!

Muške, ženske i dječje čarape, razni pamuci za pletenje čarapa, školski pamuk, žniranci, iglena roba itd. CTL artikli i konac marka Mieder 10/100. — Vanjske narudžbe izvršuju se točno i savjesno.
Brzovani: BEWA, Zagreb

Prva hrvatska veletrgovina željeza
željezne robe

Ferdo Hirschl k. d.

Jelačićev trg 13 ZAGREB Telefon br. 279

Poslovnica: Petrinjska ulica broj 4

Preporuča svoje bogato skladište željezne robe, posudja, gospodarskih strojeva, kućnih uređaja, te sve vrste građevnih potrebština. **Solidna roba, brza posluga, cijene umjerene.**

Na velikol

Na velikol

Vanilija-Bourbon

berber i kallfat datulja, kandirano voće, majaga grozdje itd. uz najjeftiniju cijenu kod tt

J. DRAGONER

Zagreb, Nikolićeva ulica 4.

IMPORTNA KUĆA

D. HIRSCHL I DRUG

8 AKADEMSKI TRG **ZAGREB** AKADEMSKI TRG 8

TELEFON BROJ 13—31.

TELEGRAM: HISCOMP.

nudja na veliko manufakturnu robu

„GOLUB“ „ГОЛУБ“

ZASTITNI ZNAK

JE NAJBOLJI PAMUK

ZASTUPSTVO I SKLADIŠTE
A. ROMANO
ZAGREB
AKADEMIČKI TRG BR. 8

Cijoniste, Židovi!

Darujte za

Jaar Jugoslavia!

Inštalacioni zavod
MILAN FREIBERGER
ZAGREB
Bakačeva ulica 5.
Telefon broj 6-14.

Uvadjanje elektr. pogona (centrala), Dynamo strojeva, elektromotora, elek. rasvjete, kućnih telefona. Preuzima sve popravke iste struke.

ELECTRIC 1700

JUDEVIT
PRÄGER
KROJAČKA
DVORANA
D. D.
ILICA
17
KUSČA ORŠIĆ

STROJARSKO DRUŠTVO

SILA

BUČAN, ERSIŠNIK I HANDL

TELEFON: 22-94 BRZOJAVI: SILA ZAGREB

ZAGREB
DRAŠKOVIĆEVA UL. BR. 11

POPRAVLJA, MONTIRA, IZRADJUJE I PRODAJE STROJEVE I STROJNE DIJELOVE. — PRODAJA STROJARSKOG MATERIJALA. — LJEVAONICA ŽELJEZA I KOVINA.

Asbestni skrlijevac

cement, vapno, opeke, betonsko gvožđe, traverze i sav gradjevni alat, te materijal prodaje na veliko:

GRADIVO "trgovačko društvo za promet gradjevnim, i tehničkim materijalom
ZAGREB Bogovićeva ulica br. 3
Telefon 5-55 Brzjavi „Gradivo“

DIONIČKO DRUŠTVO

„MERKUR“

VELETRGOVINA I KONFEKCIJA PAPIRA
TELEFON: 17-95
ZAGREB
ILICA 31

BRZOJAVI:
PAPMERKUR

Veletrgovina Vlastiti proizvod
pisačeg, risačeg, novinskog, te omot- bilježnica, ndtesa, blokova i konfek- cija svih proizvoda i papira

Tvorničko skladište
kuverata, te pisačeg i risačeg pribora

CARINSKA I TRANSPORT. POSLOVNICA
MILAN WEISS - ZAGREB
SUTERAIN - GJORGJIĆEVA ULICA 9 - SUTEERAIN
TELEFON INTERURBAN 4-93

VRŠI SVE VRSTE CARINJENJA UVOZNO, IZVOZNO I PRE- VOZNO - DAJE STRUČNO OBAVEŠTENJE O STOPI CARINE - PRIMA ZASTUPSTVO KOD NADLEŽNIH VLASTI U CARINSKIM SPOROVIMA

„Samum“

Glavno skladište cigaretpapira
Albert L. Ozmo, Sarajevo
Kralja Petra ulica 23 Telefon 805

„Abadie“
sve vrsti